



Sveta blagovestnika

Pomenki.

Občina.

Poleg cerkvenega občestva družijo vaščane še druga družabna enota, ki je dandanes sicer večidel postala upravna politična ustanova, dočim izhaja zgodovinsko iz starodavne in pristno domače ustanove, ki se je več kot tisoč let ohranila. Pravimo ji občina ali županstvo. Kakor ima cerkvena občina svojo skupno družinsko hišo, kjer se shajajo verniki in doživljajo svojo enotno zvezo z Bogom, tako je bila tja do 15. stoletja vaška lipa sredi vasi oni simbol vaške vzajemnosti, kjer je župan zbiral vaščane na posvet in pri tej priliki razsojeval njih prepire in kaznoval prestopke. Ta lipa sredi vasi je bila dolga stoletja središče vsega javnega življenja. Šele v novejšem času so sezidali »občinske urade« in s tem spremenili lepo, starodavno vaško skupnost v navaden urad ter župana, od ljudstva izvoljenega v navadnega uradnika, podložnega politični oblasti.

Občinska zavest.

V našem ljudstvu, zlasti na Krasu, je globoko zrastle občinska zavest. Naš »komun« in naš župan — to sta dve imeni, na kateri so vaščani ponosni. Veliko močnejša je bila ta zavest pri naših pradedih. Znano je, da so stari Slovani živeli v zadrugah. Zadruga je obsegala več rodbin pod eno streho, združenih po krvnem sorodstvu in skupnem gospodarstvu. Starejši brat je vodil gospodarstvo in imel kot starešina pravico, da je prenočeval v največji izbi. V eni in isti hiši so živele po tri ali štiri rodbine, katere je vodil po navadi starejši sin. On je skrbel za gospodarstvo, prodajal in kupoval, sprejemal denar in poravnal stroške; drugi so delali in uživali skupno sadove. Upreti so se smeli starešinu le tedaj, kadar je kaj odredil, kar je bilo v škodo skupnemu gospodarstvu.

Več takih zadrug je tvorilo župo, kateri je načeloval župan. V tej župi so prebivali ljudje ob isti zemljepisni celoti. Tako so n. pr. prebivalci večje doline ob reki ali med dvema rekama tvorili župo. Se razume, da so župljani bili potomci istega rodu in v najtesnejši medsebojni zvezi. Da je bila že iz navedenih razlogov občinska vez med njimi globoko ukoreninjena, je umevno.

Pozneje kajpada je prenehala ta kmečka slovenska avtonomija. Nemci so razdelili dežele v vasi in za predstojnike tem vsem postavili župane, katerim so vzeli sodno oblast in zelo omejili njih upravno področje. S tem je županska oblast in občinsko življenje sploh pri nas izgubilo na skupni družinski vezi, ki je včasih vezala vse občane z županom, katerega so sami svobodno volili in obenem z njim v vaških skupščinah razsojali pravde in snovali načrte. V novejših časih je strankarski boj in še hujši interesni boj še bolj razklal občinsko vzajemnost. Županski stolček si laste ponekod ljudje, katerim gre za osebno korist ali čast. Umetno znajo poiskati svojih privržencev. Vaška nasprotja delajo stranke, ki v občini ne vidijo več celote, temveč vsaka skupina misli le nase. S tem se občinska enotnost kosa in vzajemnost slabi.

To slabitev vzajemnosti in zavesti skupne odgovornosti opažamo povsod. Vsak gleda le na svojo korist, kar je občinskega izrabljajo in za-

nemarijajo vsi. Občinske ceste, pota, naprave, spomeniki, — kdo jih še čuva? Občinski redar? Že prav! Ali policija vendar ni postavljena za to, da bi nadzorovala, temveč, da bi občanom pomagala. Občinski redar nadzoruje le one, ki niso dovolj pametni in ne znajo sami sebe imeti v oblasti. Poslušajte ponočno rjovenje in pretepanje po vaseh, pa boste opazili, kako malo je ležeče občanom na časti in dobrem imenu občine.

Občinski možje.

Beseda »mož« pri nas nekaj zaleže. Zato je tudi naše ljudstvo z besedo »občinski možje« hotelo povedati, da so to občani, na katere vas drži in od njih nekaj pričakuje. Pravijo, da je hudo, če otroci komandirajo hišo, tem hujše pa je, če nezreli in nezmožni ljudje vodijo občino.

Najslabši občinski odborniki so tako zvanj »kričači«. Pri volitvah so polni obljub, sladkih besed in gostobesedni kot gostosevci na nebu. Znajo uganjati domagogijo t. j. ljudi vleči za nos. Ko pa pride čas, da primejo



Umeščanje župana - vojvode pri Krnskem gradu.

za delo, izpolnijo obljube in pokažejo zmožnost — se umaknejo in dolžijo druge češ, oni so krivi, da mi nismo ničesar storili.

Tem odbornikom so podobni — v nasprotnem smislu seveda — odborniki, ki jim pravimo »kimavci«. Hodijo k sejам, vedo za svoj sedež, mirno poslušajo, kadijo cigaro in — nič več! Vsled tega, ker jim je ob-

činsko delo španska vas. kimajo in kimajo ter nič ne presodijo, kakšni so sklepi, ki jih odbor sprejme.

Še vse premalo izbirčni so ponekod vaščani, ko volijo občinske može. Enkrat jih slepi »žlahta«, drugič gostilna, tretjič kupčija, četrtrič sladke besede itd. — Če je za vsako hišno gospodarstvo potreben cel mož, kaj naj rečemo o možeh, ki imajo v rokah občinsko imetje?

Občine — zlasti občine v današnjih dneh, rabijo poštenih, zmožnih in delavnih mož.

Poštenih mož je treba občinam. Še bolje bi zapisal: značajnih mož. Občinski odborniki so v naših dneh še edini zastopniki ljudskih pravic v naših vaseh. Izvoljeni so od ljudstva, ki nosi v svojih dušah in v življenju pečat zgodovine, ki nas je utrdila in ohranila kot lasten rodu na lastni grudi. Kakšna odgovornost! Te odgovornosti ne more izbrisati nobena sila — v vesti je zarisana globoko. Kaj bi morali vse storiti občinski možje, ko vidijo na lastne oči, kam vodi šola? Kako je z občinskimi knjižnicami, kaj store odbori za podporo izobraževalnih društev? Ni treba uradnim potom — že sama misel, uresničena privatnim potom, je hvalevredna.

In naša zemlja? Trume izseljencev beže z nje. Kaj je storil občinski odbor glede teh občanov, ki so prisiljeni morali vzeti slovo od doma? Vsak pošten izseljenec pomeni za občino veliko izgubo.

Važna naloga občinskega odbora je, da pomaga cerkvi pri delu za moralno obnovo mladine. Koliko bi tozadevno lahko občinski možje storili zoper pijančevanje, nenravnost, potepuštvu itd. Pa vzemimo umetnine v vasi. Koliko lepih, zgodovinskih spomenikov razpada, koliko znamenj je razrušenih, kako slabo se vzdržujejo stari vodnjaki! Veliko občanov ima vsaka občina, ki so padli v vojski. Kaj bi ne bilo primerno postaviti spominsko ploščo tem junakom, ki nimajo ne križa, ne kamna v tužini?

Seveda — vseh teh nalog ni v občinskem zakonu. Tam so le paragrafi. Priznam: Najtežja so gospodarska vprašanja občin in najnujnejša so! Niso pa edina! Nešteto je svetih dolžnosti, katere mora vršiti vsak občinski mož, čeprav niso zapisana na »uradnem papirju«.

Res je pa, da še nihče ni učen padel z neba, tudi med občinski odbor ne. Priprave in izobrazbe je treba za vsako službo, zlasti za javno. In kje naj se bodoči občinski možje vežbajo in izobražujejo?

Ni težek odgovor. Naša prosvetna društva so kot nalašč najboljša pripravljala šola za občinske odbornike. Tu najdejo priliko za predavanje, tu se urijo v vodstvu sej, v društvu jim je na razpolago knjižnica, nastopa se uče na odru, reda in pravilnosti pa v poslovniku. Statistika izkazuje, da je ogromna večina občinskih odbornikov izšla iz prosvetnih društev. Umevno: razgrajachi po gostilnah in pijanci nikakor niso priporočljiva firma za občinske može.

Želeti je, naj bi se naša društva zavedala te velevažne naloge. Uvrste naj med svoja predavanja tudi predavanje o občinski upravi, o občinskem volilnem redu, o gospodarstvu, javnih napravah, zdravstvu in dobrodelnosti. Brez teh osnovnih ved naj bi ne bilo nobenega občinskega odbornika.

Toda znanje še ni dovolj. Vaščani hočejo videti v tebi »moža« t. j. značaj, ki ostane neupogljiv in odločen. Kdor si ne zna z vzglednim osebnim življenjem in lastnim gospodarstvom napraviti ugodnega spričevala med ljudmi, ta ne bo izvoljen med »može«. Najprej bodi mož v zasebnem življenju, izkaži se moža, vestnega in skrbnega v družini — pa boš zmožen vršiti velevažno nalogo, ki je dala občinskim možem.

Oče župan.

Velik kos slovenske zgodovine je zvezan s slovenskimi župani. Veliko raznovrstnih oblastnikov so imeli naši pradedje tekom stoletij, a vendar so se župani med ljudstvom najbolj udomačili. Bili so prvotno glavarji večjega okrožja, semertje se izraz župan rabi tudi za glavarje malih naselbin. V najstarejši dobi narodne samostojnosti Slovencev so bili župani nekaki grofje, pozneje nam pa označuje župan vsakega oblastnika ali sodnika, naj ima že poglavarstvo večje ali manjše skupnosti.

Predvsem so bili nekdanj župani sodniki med zadrugami in njih posameznimi člani. Zato je kmet, ki je umeščal novega župana-vojvoda pri Krnskem gradu vprašal najprej: Ali je pravičen sodnik, skrben za blagor dežele in svojega rodu? In prvo



Župan z naših Gor.

opravilo novega vojvode je bilo, da je šel popoldne na gosposvetsko polje in razsojal pravde. Dokler se niso Slovenci pokristjani, je bil župan obenem tudi svečenik. Za časa vojne pa je načeloval vojski in dobil ime „vojvoda“.

Ko so Slovenci prišli pod frankovsko oblast, so jim nemški vladarji pustili njihove župane. Še več! Župani so smeli soditi svoje podanike. Na Goriškem so župani sodili takole: Goriški župan je vladal tudi deželo. Hodil je z zapriseženimi možmi, katerih je bilo dvanajst po deželi. Na vaseh pod lipo ali na trgu pred cerkvijo se je zbralo ljudstvo in poslušalo sodne razprave ter se jih udeleževalo. Zapisnikar je takoj zapisal sodbe. (Morelli). Zapriseženi možje so glasovali „za“ ali „proti“. Glasove so zarezali v leseno desko in jo priložili vedno zapisniku. Tem deščicam so rekli „rovaš“.

Župane, ki so sodili, je ljudstvo imenovalo »sodje«. Še v 16. veku so bila znana ta imena v Šempasu, Ozeljanu, Plaveh in drugod. Navadno so imeli župani kot nagrado za svoje posle užitek od enega zemljišča, ki se je nazivalo »županica«. To posestvo je bilo navadno večje od drugih. Pozneje so morali vsi kmetje delati tlako, le župan je bil oproščen. Županu v Knežaku je moral za Veliko noč darovati vsak posestnik po dve jajci, županu v Slavini so pa morali kmetje dva dni kositi, dva dni pletiti, dva dni žeti in dva dni seno grabiti. Vkljub temu, da je bil sicer župan podložen gosposki, vendar ga je srenja svobodno volila.

Kako so nekdanj volili župana.

Župani navadno niso bili dedni, ampak so jih od časa do časa jemali iz raznih rodbin. Večinoma so podložniki imeli pravico voliti župana, gosposka ga je pa potrdila. Volitve župana v Čezsoči na Bovškem so se izvršile takole: Prvo nedeljo po Malem Šmarnu je bil v Čezsoči semenj in cerkveni praznik. Ta dan je prišel iz Tolmina grof, ki je pobiral dopoldne davke. Na kosilu je bil pri starem županu. Popoldne je bila napovedana volitev novega župana. Vsak hišni gospodar je stopil pred grofa in mu povedal na uho ime tistega, katerega je želel imeti. Oni, ki je dobil večino glasov, je moral iti

drugi dan z osmimi zapriseženimi možmi v Bov̄ec, kjer je prisegel pred sodnikom. (Rutar.)

Skoro po istem običaju so volili župane Beneški Slovenci, ki so l. 1420. prišli pod beneško republiko. Župana so volili vsi družinski očetje ene srenje. Vsi župani vseh srenj iz landarske doline — bilo jih je 21 — so se zbrali vsako leto na posvet vseh slovenskih županov (arreglo) in sicer pod starodavnimi lipami pri cerkvi sv. Kvirina. Tu so izvolili »velikega župana« (Sindico). Tako čitamo: »Dne 1. junija 1674. Na javnem shodu na navadnem kraju pri sv. Kvirinu. Vsi župani landarske pokrajine so izvolili novega »velikega župana« (sindika) Ivana Blazutiča iz vasi Bernas z večino glasov. Prejšnji župan Jakob Trpina je bil s častjo odpuščen.« Ravno pri beneških Slovencih se je več kot tisoč let ohranila prvotna vlada, ki je bila naslonjena na srenje in njih župane.



Župan za časa kmečkih uporov.

Novoizvoljeni župan je dobil sledeče županske znake: sodno palico, stolec in torbo z listinami.

Čimbolj se bližamo koncu 15. stoletja, tem manj pravic najdemo pri županih. Takrat so župani že skoro povsod — izvzemši Benečije — izgubili sodno oblast in so morali grofom pobirati davščino, napovedovati kmetu tlako in skrbeti, da so jo podložniki opravljali. Drugod so bili župani le še nekaki žandarji, ki so morali tirati zločince pred sodnika.

Prišli so težki časi kmečkih uporov koncem 15. in začetkom 16. stoletja. Umevno je, da so kmečki župani velikokrat stopili na vodilna mesta upornih kmetov, ki so se hoteli otresti težkega jarma tlačanstva.

Župani so tedaj sklicevali kmete — a ne več pod lipo — temveč v gozdove ali kleti, kjer so snovali načrte in se pripravljali na boj za »staro pravdo«. Gosposka je to kmalu opazila in cesar Maksimilijan I. je l. 1525. vzel županom vse pravice. Od nekdanje oblasti so županom slednjič preostali le še posli gospodarskih uradnikov, ki so jih morali opravljati v službi zemljiških gospodov. Pa s podložništvom vred so izginili tudi ti župani in le njih ime je prešlo na naše sedanje občinske predstojnike. (Po dr. Grudnu: Slov. župani.)

Francoski mer.

Sto petindvajset let je že od tega. V naših deželah je takrat gospodoval Napoleon. Novembra meseca l. 1797. so se v Gorici zbleščali francoski orli in francoski prapori in maršal Marmont je bil imenovan za generalnega guvernerja Ilirske province, pod katero je spadalo tudi Primorje. Dežela je bila vsled vojsk izsesana in prebivalstvo je bilo Francozom, ki so zahtevali vedno večjih davkov, naravnost sovražno. Po deželi so se klatile tolpe avstrijskih dezertarjev, ki so ropale in kradle. V vsaki večji vasi je bila nastavljena francoska posadka, ki je imela nalogo vzdrževati red in če je bilo treba s silo iztirjati davke.

Težko je bilo v tem času stališče naših županov, ki so jih po francoski nazivali »maire« (mer). Na eni strani so pritiskali nanje Francozi s kontribucijom, ki so ga morali iztirjevati, na drugi strani so pa tožili in žugali kmetje, ki so popolnoma obubožali. Tako je meščan Nadloga pisal pismo ljubljanskemu županu:

Gospod župan! Najprej ponižno
poljubljam v duhu Vam rokó
jaz someščan Nadloga Jurij,
in zdaj prijemam za pero.

Ker vsem meščanom razglasili
svoj spoštovani ste razglas,
da naj o troških za Francoze
čimpreje vsak Vam da izkaz:

sestavil sem račun natančen
o vsem, kar mi požrli so
francoski grenadirji v hiši
in koliko popili so ...

Nadloga pišem se; nadloga
je prišla lani čez moj prag,
gospod župan! Preteklo leto
Vam bil sem pravi siromak.

Francozi so gospodovali
počenjal vsak je, kar je htel,
a jaz meščan, posestnik hišni
se še geniti nisem smel! ...

Gospod župan, pa mi svetujte,
kako naj zaračunim to,
težko poslušam večne ukaze,
boli me že od njih uho.

(A. Aškerc.)

Tako so tožili meščani in vaščani. Na drugi strani so pa prihajali nad župane francoski častniki in jim grozili, če ne iztirjajo takoj davkov. Tak pretresljiv prizor nam riše Finžgar v igri »Naša kri«, ko stoji pred francoskim častnikom Renardom slovenski mer Borštnik.

Renard: (Se obrne k meru): Gospod mer, torej kako je z denarjem? Menda vam je jasno, zakaj sem prišel? Ni je v kantonu tako zanikarne občine, kot je vaša. Čujem celo o uporih, o orožju?

Borštnik: Lepo vas prosim, kaj naj dajo ljudje? Konj ni, žita ni, platna ni.

Renard: Ne šalite se! Imam polno moč od guvernerja.

Borštnik: In če je od Boga vaša moč, ne pomaga nič. Če ni, pa ni.

Renard: Poglejte! Vse slavi največjega vladarja Napoleona in mu poklanja darove, ker je nesrečna ruska zima uničila njegovo zmagoslavno

vojsko. Ljubljana, zvesta zgledu drugih mest, mu je poklonila šest huzarjev, prostozidarska lca enega konja, kantoni so podpisali petinšestdesettisoč frankov — potom vrlih merov — in tu — tako!lekoč — nič!

Borštnik: Takorekoč nič! Zadnje bõre sem dal sam in sedaj nimam nič, in nihče nima z mano vred.

Renard: Torej popolnoma v redu! Denarja ni, vojaki pa so! Zato bomo izročili tri mladeniçe skrivaçe, ki jih je pri vas razmeroma največ!

Borštnik: Razmeroma smo tudi mi največ že dali! Žitnice so prazne, vozniki in tovorniki so prej dobro služili; sedaj pa ni konj, ni voz in tudi ni zaslužka. Vse je šlo in še koliko fantov! In kdo se je vrnil? Dva, samo



Pred občinskim sodnikom.

dva! Povem vam, zaprisežen mer sem in zato jim očitno branim: Nikar! Bodite pokorni gosposki! Tu v srcu notri pa kriči: Bežite, skrijte se! Da vsaj rod otmemo, rod, naš rod, razumete! Zakaj še par let in naš rod je ubit in tu se bodo rodili sinovi potepuhov in tujcev — na naših tleh in po naših hišah! — — —

Težki so bili ti dnevi za naše dede in zlasti za naše župane: dvojna dolžnost se je borila v njih, dolžnost napram oblastem in dolžnost do rodu. Zmagala je slednja, ker je bila močnejša. Da, ljubezen do rodu, to je najlepša dedščina, katero so nam prepustili naši očetje, katerih kosti so že trikrat prekopane.

Za to ljubezen naj zvedo pozni vnuki, zlasti nasledniki junaških merov naj pomnijo njih dela in posnemajo zgled, ki so nam ga dali v tistih težkih dneh . . .

Na romanje!

Gotovo živi še vsem fantom v spominu prelepi dan lanskega fantovskega romanja na Sv. goro. Ob tej priliki je dozorel sklep, naj se tako skupno romanje vrši vsako leto. Ta sklep izvršujemo s tem, da vabimo vse naše mladeniče na

FANTOVSKO ROMANJE,

katerega priredimo 16. AVGUSTA na MARIJINO CELJE pri Kanalu. Ta prekrasna in sloveča božja pot bo gotovo priklicala nebroj fantov, da se poklonijo skupno nebeški Kraljici.

Isti poziv naslovimo na naša dekleta, zlasti na ona, ki čutijo v svojih srcih ljubav do nebeške Matere, da se udeleže

DEKLIŠKEGA ROMANJA,

katerega pripravljamo na SVETO GORO dne 13. SEPTEMBRA.

FANTJE, DEKLETA! Sredi košnje in žetve ste. Dan za dnem posvečate delu in skrbi za telo. — Kaj pa duša? — Ko bo končana košnja in spravljena žetev, bo primeren čas, da zorjemo tudi njivo svoje duše, otrebimo iz nje plevel in vsadimo novo setev, iz katere naj zraste notranji mir in sad dobrih del.

Vsem dobromislečim mladeničem in mladenkam kličemo zajedno: Pomolajmo v svetišča k naši Materi in si izprosimo skupnega blagoslova!

V Gorici, na praznik Sv. Cirila in Metoda.

Dr. VI. Glaser.

Gizela Ferjančič.

Dr. M. Brumat.

Nove steze.

(Nadaljevanje.)

Oni dan sem srečal dva mlada moža, komunisti, s katerima sem se spustil v prijateljski razgovor. Z ogorčeno vneto, ki je le komunističnim pridigarjem ljubezni lastna, sta mi pripovedovala o krivičnosti sedanjega socialnega reda in o potrebi socialnih reform itd. Seveda sem jima v tem pritrdil in jih skušal prepričati, da naj mirneje pripovedujeta take stvari, ker predvsem jaz pač nisem kapitalist ne po kapitalu, ne po duhu in tudi ne tako neizyeden v socialnem vprašanju, da bi mi morala s krikom vtepati v glavo tisto abecedo njunega znanja o socialnih vprašanjih. Nato sem izrazil globoko obžalovanje, da komunizem sam sebi jamo koplje, ker prezira in ker s sovraštvom zavrača nujnost zanesljivega verskega in nravstvenega temelja za vsako pravično preuredbo človeške družbe. Tedaj sta z neverjetno sigurnostjo in z občudovanja vrednim prepričanjem začela pobijati vsako vero in moralo. Ne vem, ali še znata 10 božjih zapovedi in 5 cerkvenih, to pa vem, da sta bila prepričana, da je njihovo poznanje verskih in nravstvenih vprašanj neprimerno boljše od mojega, ki sem duhovnik in »doktor sv. pisma«. Ko sem poslušal njuna prežalostno zmedena izvajanja o najvažnejših življenskih vprašanjih, nisem vedel, ali bi se smejal

ali pa jokal — stari človek je pogledal vame kakor strašna prikazen smrti v temni noči brez zvezd. Noben pameten in izobražen komunist bi ne mogel pritrđiti govorjenju teh ubogih mojih prijateljev. Potrudil sem se, da bi jim s preprosto besedo razpršil ta in oni dvom, pobil to in ono zmoto. Poslušala sta in nista našla pametnega ugovora. Toda sad? »Mi ne sprememimo vas, vi pa tudi nas ne. Časi so minuli, ko je duhovnik vodil na vrvcu delovno ljudstvo!« Tako sta rekla in se poslovila. V njih je živel stari človek, polen napuha in trđovratnosti.

Prijatelji, ne vem kateri zli duh je obsedel zlasti naše mladeniče, da niti spoznati ne marajo več svojih potov in da se valjajo v blatu, pa si domišljajo, da sedijo na cvetni preprogi. Naše ubogo delavstvo je menda našlo tudi v naši deželi neko glasilo, ki čvrsto piha na napuh in vse druge nizke človeške strasti. Ne bom rekel, da nima nikdar nobenega dobrega zrna, a v glavnem podaja plevel, smeši vse, kar je vzvišeno in plemenito, pridiga smrtno sovraštvo med različnimi stanovi in pritiska pečat upravičenosti na vso ljudsko razbrždanost. To površno in nemoralno glasilo je edini kažipot za mnoge naše uboge delavce. V njem vidijo več ko sv. pismo. Kar je tam zabeleženo, je tako sveto, da bi šli za slednjo črko v smrt. Kako pa to? Delavcem je pač odprlo oči, da so spoznali, kako so bili izkoriščani in zapeljevani od duhovnikov itd. Prijatelji, povejte tem svojim tovarišem, da ga ni hujšega robstva, nego je robstvo duha in srca — in da še nikdar niso ječali v teh, suženskih okovih tako, kakor sedaj, ko sedijo ob nogah učiteljev brez vere in solidne izobrazbe, brez molitve in žive zavesti odgovornosti za vpliv, ki ga izvajajo nad neukimi pristaši. Povejte svojim tovarišem, naj začnejo misliti s svojimi možgani in naj gledajo svet po lastnih izkušnjah, ne pa le skozi kos pomazanega papirja. Tako bodlo kaj lahko spoznali, ali nam daje več garancij za boljšo bodočnost življenje po evangeliju Kristusove ljubezni in pravičnosti, ali pa udejstvovanje naukov nasilnega sovraštva med stanovi.

Nekega prav vročega nedeljskega popoldne sem šel mimo neke vaše gostilne. V krčmi je škripala harmonika kot upehan lovski pes, mladi pari pa so se vrteli, da se je kar cedilo od njih. Nekateri mladeniči so prišli ven, da se nekoliko oddahnejo in ohladijo. Ustavil sem se nekoliko in jih vprašal, kaj neki počenjajo in ali se jim ta zabava ne zdi kar najbolj nespartamenta, zlasti v taki vročini. Neki živahen dečko mi je odgovoril: »Kaj hočete, to je naše veselje. Nekateri se veselijo knjig, drugi izletov, tretji petja in glasbe, četrti molitve . . . in mi tega le plesa.« Vsi mladeniči so bili srečni, da se je tovariš tako modro odrezal. Oni fant me je dodatno še zagotovil, da ne bo več plesal, se z dekletki lahkomiselnó potepal po krčmah, niti ne skrunil nedelj in praznikov, ko bo nosil pet križev na hrbtu.

Ali slutite iz vsega tega, kam plovemo? Otemnelost uma in pomanjkanje samospoznanja je v naši mladini že tako veliko, da meče v en koš izobrazbo in norost, čednost in pregreho: moralno dobro in moralno zlo. Kmalu se bo kdo drznil trđiti, da tatvina in radodarnost je eno in isto; kajti tat se veseli kraje, usmiljen človek pa izkazovanja dobrot.

Prijatelji in prijateljice! Le pogledite, kako je v vas. In vi voditelji društev, pretehtajte duha, ki vlada v vaših vrstah. Skušajte izločiti iz svoje srede vse, kar je preperelo in gnilo. Mi rabimo novega duha. Večno in resnično modern in v neskončnost napreden je pa le duh božji. Tega duha nam je treba v obilni meri, da se prenovimo.

Toda da moremo spoznati, je-li v nas duh božji ali ne, nam je treba božje pomoči in milosti. Na sv. Pavlu in sv. Mariji Magdalení smo spoznali

moč božjega razsvetljenja. To razsvetljenje srečamo povsod, kjerkoli naletimo na prerobenje starega človeka v novega. Tudi vi, dragi prijatelji, boste mogli spoznati svoje zmote in zahrepeneti po velikih in plemenitih vzorih le tedaj, če vas bo razsvetljeval Bog, začetnik vse lepote in resnice.

Tega razsvetljenja pa postane človek navadno deležen le tedaj, če zanj prosí — če moli. Neki zelo učen cerkveni pisatelj pravi, da »molitev je pot k spoznanju samega sebe«.

Zato sodim, da moramo zlasti med mladeniče in dekleta naših društev zanesti čim več molitve. Brez molitve ne bomo prav spoznali ne sebe ne svojih nalog, še najmanj pa se bomo mogli vdajati misli, da bomo prerajali naš narod.

Začetek našega prerobenja je pravo spoznanje iz Boga po molitvi.

Anica G.

Dekliška noša.

Pogostoma dohajajo iz dežele vprašanja glede izbere obleke. Tudi na zadnjem dekliškem občnem zboru se je sprožila misel o skupni noši; zato je odbor dekliškega oddelka sklenil podati o tem nekaj praktičnih navodil. Ta navodila naj se ne snatrajo kot obvezne predpise za vsa društva, ampak le za nasvet vsem onim dekliškim krožkom, kateri želijo vpeljati skupno nošo in se zanimajo za lepo in priprosto obleko. Vsekakor z veseljem pozdravljamo lepo misel, da se uvede skupna noša v dekliških kroških in v celi organizaciji ter jo tudi tam priporočujemo, kjer so le sredstva in prilike za to ugodne.

Skupna noša je zunanji izraz duševnega občestva, je zunanja manifestacija in javno priznanje naših skupnih idej, ki nas družijo in vežejo skoraj v družinsko prisrčnost. Res, da so ti znaki samo zunanji, ali vendar nam pogled na krožek deklet v skupni noši ogreje in razveseli srce, kakor pogled na pestro dehteče cvetje v zgodnji solnčni pomladi.

In kakšna naj bode naša skupna obleka? Ne vedno, a navadno zrcali obleka osebnost in značaj človeka, kateri jo nosi zlasti pa pri ženski. Tako spoznamo ali je dekle nemarna, gizdava, priprosta, skromna ali vihrava, ali ima kaj samostojnega okusa ali se pa podvrže trenutnim muham neokusne mode. Zato mora biti izbira naše nose v soglasju z našim skupnim mišljenjem, biti mora priprosta, okusna, čedna in razmeroma po čeni, da si jo lahko nabavi vsako dekle, tudi če ima le skromna sredstva.

Dasiravno si današnja doba domišlja, da je napredna, najbolj popolna in edino merodajna s svojim modernim okusom, so vendar naše stare babice in prababice najbolj vedele, kaj je lepo in so imele pravi zmisel za mično in priprosto obleko. Ukrojile so si svoje obleke po kroju narodne noše, katere še dandanes občudujemo, čeprav je minulo od tega že več kot pol stoletja. Žalibog zamira v naših dekletih vedno bolj zanimanje za naše stare in tako lepe šege in noše, katere bi morali skrbno gojiti in negovati kot kulturno dragocenost našega naroda. Posebno dandanes, ko širi moderna civilizacija svoj pokvarjen okus tudi po deželi, bi se morala naša dekleta te naloge bolj zavedati kot kedaj, in se vrniti k našim lepim domačim šegam, k našemu domačemu mišljenju in k ohranitvi narodne tradicije.

Pred vojno že je ta moderna civilizacija skušala izpodriniti pri različnih narodih domače šege in noše tako n. pr. na Češkem in v Ukrajini; ali to je rodilo močno protigibanje in boj za ohranitev narodnih šeg, tako, da je

začelo tudi v mestu pri zavednem ženstvu stremljenje za uveljavljenje narodnih motivov tudi v obleki. In to močno protigibanje je popolnoma razumljivo in utemeljeno, ker če bi izginile narodne šege in noše, bi bila znatna izguba za svojstvo narodne kulture. Narodna in zlasti ljudska kultura je namreč duševni zaklad, ki ga skozi stoletja ustvarja ljudstvo, s svojo narodno pesmijo, pripovedko, različnimi obredi ob praznikih in med drugim tudi z narodno nošo. Ta nam priča o smislu za estetično, ki ga je slovensko ženstvo v davnih časih doumelo in razvijalo ter znalo spojiti žensko ljubkost z njeno sramežljivostjo. Današnja moda je žalibog krenila baš v nasprotno smer.



Dekliška noša.

Nehote mi prihaja na misel lep prizor, ki sem ga doživela med vojno. Slučaj me je zanesel v skromno slovaško vasico, ki je napravila s svojimi malimi in različno pobarvanimi hišicami skoraj bajni utis. Nedelja je bila in nekako praznično svečano razpoloženje je bilo razlito nad celo pokrajino. Maša je ravno končala, odprla so se cekvena vrata in iz njih se je vsul kakor pisano cvetje val deklet in žen v pestrih narodnih nošah. Tako diven je bil pogled na to sliko, da je moral tujec začutiti vso svežost, čistost in čednost, ki je zadihala iz tega ozračaja. Koliko poezije in domačnosti!

Ali bi se nam ne zazdele naše gore in planine še krasnejše, še ljubše, če bi nam nudile naše vasi iste prizore in bi uzrli naša dekleta v naših lepih slovenskih narodnih oblekah, v bleščečem belem ošpetlju, široko nagubanem krilu, košatim predpasnikom, s pisano ruto in rudečim nageljnomo — mesto v ozkem, kratkem po mestno ukrojenem krilu, visokimi petami in v drugem neokusnem, malovrednem in spačenem blagu? Kako bi osvežile vse in poživele v svoji priprostosti in skomnosti! Če bi vedela naša dekleta, kako

mična, brhka in zala so ravno v tej okusni domači obleki, bi nikdar ne oblekle več gosposko ukrojenih cunj. Kaj mislite, drage naše dečle, ali ni res tako? Ali nas to ne spominja na čar nekdanjih priprostih dni, ki leže tako daleč za nami?

Obleka na sliki je priprosta. Ošpetelj (bluza z rokavi) je bel iz navadnega perilnega blaga, platna ali šifona; krilo z modrčkom je enobarvno poljubne barve, n. pr. temnozeleno, vijoličasto, temno ali živomodro, rudeče i. dr. in je lahko iz perkala, panama, tibeta ali volnenega blaga. Ošpetelj je na prsih gosto naguban in zadrgrjen s trakom; rokavi so dolgi in široki, par prstov pod ramo imajo na zunanji strani mal prerez v katerega so ušite polikane in položene gube, pod pazduho je pa všit štirioglat košček blaga, da ne ovira prostega gibanja rok. Rokav se konča z 2 prsta širokim zapetnikom. Modrc je prišit h krilu, spredaj je malo bolj izrezan a brez nobenih našivov. Zadnji del je sestavljen iz 3 delov. (Krožki, ki želijo ta kroj, naj se obrnejo na odbor dekl. oddelka ter priložijo tudi znamko.) Predpasnik je gosto naguban, par prstov krajši od krila, privezan s široko pentljo z dolgima koncema. Črna barve je prav lep, pa tudi bele okrašen ob robu z vezilom v narodnem štilu. Krilo je široko nagubano in precej dolgo. Lepo se h tej obleki poda še pisana ali enobarvna ruta ogrnjena okoli vratu, tako da se vogala križata na prsih, katera se lahko vtakne pod predpasnik. To bi bil popis slike. Če ima katera naših deklet še kakšno misel o naši noši, naj jo sporoči na naš odbor.

Večerna šola.

V nedeljo zvečer so se zbrali možaki na trati za cerkvijo in so se začeli meniti z Osredkarjevim profesorjem. Vnel se je razgovor o draginji, ki vsak dan narašča. Kmetje so računali, kako se dvigajo cene orodju, kmetijskim potrebščinam, obleki, moki. Takoj so zastavili Osredkarju prašanje: Zakaj naraščajo cene? Takole jim je odgovoril:

Ko je bilo kapitalistov še malo, je vsak kapitalist imel dovolj prilike, da je izkoriščal ljudi. Čim pa je kapitalizem narastel in se okrepil, se je začel med kapitalisti oster boj. Vsak kapitalist je hotel čimveč zaslužiti, čimveč izdelkov prodati, zato ni več prodajal le v svojem mestu, v domači deželi, ampak je silil ven na tuje trge. Tako je zadel na interese drugih kapitalistov, ki so seveda branili svoj trg pred tujim prodiranjem. Kako so se kapitalisti med seboj borili? S konkurenco, s tem, da so nižali blagu cene. Tako je kapitalist iztrgal svojemu tekmeču kupce in si je širil trg.

Kmalu pa so kapitalisti uvideli, da s tako konkurenco škodijo samim sebi. Začeli so se med seboj meniti, kaj naj ukrenejo, da preneha boj med podjetji, da bodo vsa podjetja med seboj v miru živela in skupno po enotnem načrtu prodajala izdelke. Najprej so vsi podjetniki ene stroke sklenili, da ne bodo prodajali izdelkov pod določeno enotno ceno. Nato so sklenili, da mora vsak podjetnik založiti jamščino; če se pogodbe ne bo držal in bo prodajal po nižji ceni, izgubi jamščino. Vsi podjetniki, ki so podpisali tako pogodbo, so postali člani posebne družbe, ki ji pravimo *kartél*. Polagoma je zveza med podjetniki postala še tesnejša. Kartel je razdelil med člane trg: to pomeni, da je družba sklenila: Ti podjetnik Abel boš edini smel prodajati v Beneški deželi, izven nje pa nikjer. Kartel je šel še dalje in je določil, koliko tisoč ton izdelkov (železa, moke ... itd.) sme vsako večlansko podjetje letno proizvajati. Podjetje, ki proizvaja več, zadene velikanska denarna kazen. Včasih se kapitalistom celo ta zveza zdi še preahla. Združijo se — na stotine podjetij — v eno samo velikansko družbo, (trust), ki narekuje cene, določa višino produkcije, zbira gromadna bogastva v rokah majhnih skupin. Na eni strani ti orjaški trusti izkoriščajo

delovne moči v svojih podjetjih, na drugi strani pa samovoljno dražijo izdelke in tako izkoriščajo konsumente. Karteli in trusti so eden glavnih vzrokov, da so izdelki tako dragi.

Naj vam povem primer, da bo jasno, kako delajo te velikanske družbe kapitalistov. Milijarder Rockefeller je v Ameriki ustanovil trust, ki je lastnik velike večine petrolejskih vrelcev na svetu. V Ameriki, v Angliji in nje naselbinah, v Gaficiji, na Ogrskem in Češkem, v Italiji, — povsodl stoje ob petrolejskih vrelcih čistilnice te slovite »Standard Oil« — družbe. Saj ste že videli na naših tovornih vlakih vozove oble in podolžne oblike: v njih prevaža »Standard Oil« petrolej, bencin in sorodne izdelke. Ta družba ima lastne rudnike za železo, livarne, strojne tvornice, lastne železnice, ki prepregajo Ameriko. Nad 180.000 ljudi stoji v njenih službah. »Standard Oil« določa ceno petrolejskim izdelkom: vsak slovenski kočar, ki žge petrolej v botni svetilki, plačuje davek tej družbi!

Ta velikanski kapitalistični stvor pritiska na vse delovne stanovce, na kmeta, delavca, uradnika, na vse, ki si morajo z delom služiti vsakdanji kruh. Karteli in trusti drže v rokah velike svetovne časopise, politične stranke, oni nastavljajo in odstavljajo vlade in so tako nevidni, a pravi vladarji držav.

»In kako naj delovno ljudstvo zlomi moč teh izsesovalnih družb?« je prašal eden izmed mož. »O tem pa drugič,« je dejal Osredkarjev.

Naš letošnji izlet.

Predvečer: Čez nebo in še tam v kotu nad Sv. Sabotinom, Oslavjem in Števerjanom so tiho in nepremično ležali sivi oblaki; v tistem kotu, kjer se nam Goričanom pokažejo prve črte vedrega neba, bližajočega se lepega vremena. Mokre so bile še ulice in ceste vse blatne.

Tisto noč: Nevidna roka je odgrnila nebo in boječe so trepetale redke zvezdice, tje do tistega čistega, svežega jutra. Nad trnovskim gozdom se je zasmejalo jasno solnce in preko teh lepih naših krajev je šla pesem:

Dobro jutro, zlato jutro!
Dober dan, Ti beli dan!

Taka je bila tista nedelja, ko smo se zbirali na državnem kolodvoru z namenom, da obiščemo Sv. Genderco nad Plavmi. Sveži in čili, kot ta nedelja, smo bili mi a zraven tega polni hrepenjenja po svobodni naravi, kjer se človek tako iz srca oddahne, tako razvedri, da gre drugi dan prenovljen na delo.

Mimo svetogorskega svetišča je boječe lazil vlak čez železni most a za ovinkom spet veselo — kot, da bi se oddahnil od težkih skrbi — zdrdral v hladno kanalsko dolino, pod skalnatimi grebeni Sv. Valentina, mimo vodiškega vrha, ob šumeči Soči.

Postaja in vas Plave. Kratko slovo od prijateljev v vlaku in krenili smo po poti navzgor, proti vrhoveljski cerkvi, ki zrè na eni strani v »brhko hčer planin«, na drugi pa na prijazne briške vasice, raztresene po holmih in bregovih. Že za prvim ovinkom nas je z zvonenjem pozdravila tam z vrha, s tistim zvonenjem, ki ga slišimo le na vasi, v zatišju. Pozdravljali so nas od daleč z belimi rutami vrli tovariši in tovarišice iz briških prosv. društev. Pozdravljale so nas zelene ograde in košata drevesa

ob cesti so nas sprejemala v svoje hladne sence: »Dobrodošli!« Močno je že pripekalo; tam pod cerkvijo smo zavriskali po fantovsko in zavriskali so nam v odgovor tam pred Bavdaževo gostilno.

V gostilni smo zadostili žeji z mlačno vodo, ki je »dišala« po vinu, lakoti s kosilom iz nahrbtnika, v cerkvi pa božji postavi z daritvijo sv. maše in krasno pridigo. Pred hišo še dve, tri pesmi v slovo, dve koračnici za korajžo in družba je krenila v smeri proti Genderci.

Po skalovitih, pustih tleh se je vzpenjala naša pot polagoma navzgor, mimo kavern, redkih dreves, nizkega grmičevja. Sopara je pritiskala; furlansko nižino je zagrinjala megla in Soča se je v nejasnih obrisih svetlikala iz nje. Tam v daljavi je zamolklo grmelo. Redkobesedni smo postali, tihi. Tem glasnejše je pa zahrepenelo naše srce: »O, da bi bili kmalu na Sv. Genderci!« »Kje je vrh?« »Koliko časa še?«



Izletniki kobariškega okrožja na Matajurju.

In ko smo skozi tisti prijeten gozdič dospeli do Kobalarja in smo se napili sveže vode in so nam povedali, da je le še deset minut do vrha: smo z novimi močmi premagali zadnjo, najbolj strmo pot; nato le še širok, nepokošen travnik in stali smo na zaželjenem cilju.

V naši bližnji okolici: štori dreves, razvaline cerkvice, še odprti strelski jarki skozi cvetočo livado, iz brega v breg, ogoljeni vrhovi. Tako žge vojna vihra. — V dalji se je zavijalo obzorje v meglo.

Vračali smo se po dveurnem počitku v četverstopih, z godbo na čelu, s krepkimi koračnicami stopajoči, nazaj skozi pusto krajino, skozi soparno ozračje. — Še blagoslov v vrhoveljski cerkvi, še južina pri Bavdažu, še ena krepka slovenska narodna pesem v slovo navdušenim domačinom,

zbranim pred hišo in nadaljevali smo pot, kot prej. — skozi naše predrage briške vasi, mimo vinogradov in sadovnjakov, zdaj v dolino zdaj v breg. Briški bratje so nas pozdravljali in mahali z robcí, ko so nas spoznali v lepi, narodni pesmi in koračnici.

Neopaženo se je vlegel mrak na zemljo in iz gor je zavel hladen vetrič. Udje so nam oživali, beseda se nam je razvezala. Kmalu nas je zajela trda noč in ko smo prikorakali vrh Pevine, nam je zamigljalo celo morje lučic nasproti: »Dober večer, pohajači, »Mladikarji!« Pridite brzo! Tu pri nas Vas že čakajo postelje, da se odpočijete in naspíte!«

In prav nič nismo pomišljali: iz srca radi smo se odzvali temu nadvse prijaznemu vabilu.

Dekliška greda.

Dekle, ki prihaja.

Z ognienim in ponosnim srcem sem brala spev, ki ga je govoril Janez Evangelist Krek v slovo slovenske žene. Dejal je, da je iz krvi, trpljenja in boguvdane ljubezni skromnih žena poglano drevo zdravega naroda; na kolenih priprostih mater so rastle vsi veliki bojovníki in glasniki resnice in iz srca žene so črpali prvo in temeljno življensko modrost. Velikansko nalogo je Bog odkazal ženstvu: žena in dekle naj čuvata večne, nepremakljive temelje družinskega življenja, ljubezen, dobrotljivost, zvestobó, požrtvovalnost, duha božjega v domu.

V tem znamenju pozdravljamo deklico, ki prihaja, pozdravljamo deklico, ki raste v naših krožkih in si želi otvoriti pravi duševni obraz (= iz - obraz - iti). Pozdravljamo novo deklico! Nova deklica je ona, ki je spoznala, da je njena osebnost, nje duša in telo, podobna njivi, ki leži razorana v pomladnem solncu. In ve in občuti, da je prišel čas setve, da mora s trdom in premagovanjem in z ljubeznijo do Boga in z milostjo božjo obdelovati svojo áušo. Tako da bo duša postala cvetoč vrt, lep in veder, ki nikoli ne vsahne. Tako da bo deklica živela lastno, svoje, notranje življenje in da si bo izklesala pravi obraz: Obraz, ki bodi podoben licu božje Mladenke! In ko boš, sestra, podala roko mladeníču, in z njím stopila k novemu ognjíšču, boš imela nežno in trdno dušo, jasna življenska načela in tvoje srce bodi luč, ki svetí vsemu domu in vsem, ki v njém prebivajo.

Pogosto pa srečaš dekle, ki je večno staro, mrtva duša. Ko potrkáš na njeno srce, zadoni votlo ko iz globokega groba: Prazno, prazno srce! S tihim in prisrčnim glasom jo prašaj: »Kako živiš?« In čuješ odgovor: »Obleka in čeveljčki, lasje in koža — to je pglavitna moja skrb, to je most do sreče.« — »Do kakšne sreče?« — »Ah, jaz se moram poročiti, da bom bolj prijetno in svobodno živela, dobiti moram srečo, da me bo na rokah nosila.« Tako se ziba to ubogo dekle v mreži, stkani iz laži in prevar, — dokler ne počijo vrvi! Na srce teh starih deklic potrka mož: »Daj mi od svoje duše!« In ona, ki za svojo dušo ni vedela, ostrmi. In otroci pridejo in terjajo: »Daj nam od svojega notranjega bogastva!« Uboga neumnica pa ima le bluze in čeveljčke, srce pa prazno, prazno . . .

Novo deklico pa bomo spoznali posebej še, ko bo nastopila vlado v novem domu,

Samostojno hoče hoditi v življenju, dovolj moči ima v svojih prsih, noče biti možu v težko breme. Ob možu bo hodila, kot ob tovarišu, ob popotniku do groba. In ta zveza dveh bitij bo plemenita, posvečena in oba bosta imela isto hrepenenje: Da eden drugemu služiva, oba skupno pa kraljestvu božjemu! V temnih dneh bolečine, ko se bo mož vračal iz sveta zmučen in obupan, ko bo nesreča zadela družino, — takrat bo nova žena zasijala kot luč, polna vere, zaupanja v Boga, kipeča vedrega poguma in bo vsej družini trdna opora.

* * *

Sestre v dekliških krožkih, temelj našemu delu bodi misel: Da vsaka svojo dušo obnovi, da začne obdelovati svojo dušo, da iz molitve in dela privrejo vanjo božje sile, ker to je resnica, je notranja sreča, je bogastvo, ki traja na veke.

Vidim prihajati novo deklico, nov dekliški rod:

Priprosto, tiho in vedro dekle, na katerem ni nič opičjega, ampak vse naravno in resnično. Tiho in z veliko radostjo porablja vse prilike, da dela dobro v duhu Kristusovem. Njeno bitje je do jedra zdravo, krepko, brez solzavega sanjarsiva. Priprosto in zvesto vrši svoje dolžnosti, njeno delo je večna molitev, ne molitev ustnic, ampak molitev srca. Živi sredi svojega sveta in ga ljubi: sredi družine, med brati in sestrami, v dekliški družbi. Povsod nese veselje, pristrčno ljubezen, požrtvovalnost; nje noša je lep odsvit priproste in lepe duše. V težkih bojih mladostne dobe se ji utrdi značaj, izčisti in umiri divje srce. In vedoč, da je njeno vekovito poslanstvo, delati za to, da pride k nam božje kraljestvo, moli v dekliški kamrici molitev nove deklice:

*Gospod, srce mi močno daj,
veliko, neoskrunjeno.
od žarkov tvoje milosti
do globočin presunjeno,
presunjeno!*

Zakaj iz molitve, dela in žrtev raste duša nove deklice.

Iz dekliških krožkov.

Gospodinjski tečaj se začne v nedeljo dne 23. avgusta in traja do nedelje 20. septembra. Na tečaju se bodo gojenke vadile v kuhanju, šivanju, likanju in poleg praktičnih vaj imele pouk v zdravstvu, vzgoji, verstvu, gospodinjstvu, sadjarstvu, živinoreji itd.

K tečaju se sprejemajo one prošilke, ki so članice krščanskih organizacij, ki so dopolnile 16. leto in se obvežejo za vso ciskrbo in učnino plačati 300 lit. Nekaj mest bo znižanih. Število gojenk bo zelo omejeno, zato raj prošilke naslove čimpreje prošnje na tajništvo Prosvetne zveze. Corso

Verdi 37, Gorizia. Na prošnje, ki bodo došle po 5. avgustu, se ne bomo ozirali. K prošnji je treba priložiti a) izkaz članstva naših organizacij b) potrdilo o dopolnjenem 16. letu, ki ga izda župni urad, c) izjava roditeljev, da so pripravljene poravnati vzdrževalnino, č) ubožni list za one prošilke, ki prosijo za znižano ceno. Ta ubožni list izda pristojni župni urad.

Gojenke se bodo morale zgledati v nedeljo dne 23. avgusta najkasneje do 6. ure zvečer pri vodstvu. Podrobnejša navodila bodo prejele sprejete prošilke pravočasno.

Vodstvo.

Akademija dekliških krožkov Zgoranje vipavskega okrožja v Vrhpolju pri Vipavi. En pomislek je, katerega tolikokrat očitajo našemu ženstvu: da ni samostojno in da ženske same ne znajo nič izvirnega zasnovati. Pustimo očitane in navedimo protidokaz iz krasne, izvirno zasnovane dekliške akademije v Vrhpolju.

Dne 29. junija so imeli vsi vipavski dekliški krožki skupno prireditev. Misel so sprožile in izvedle dekleta same. Ta načrt je bil sicer težek in drzen. Pomislimo, da so članice nekaterih dekliških krožkov oddaljene od središča dve debeli uri. Odločati je imela zavest in disciplina. V obojem so se izkazali vsi krožki vzorni. Nastopali so dekliški krožki iz Slapa z deklamacijami, iz Vipave z lepim nagovorom: Narodno delo slov. dekleta, iz Ustja z govorom »Boj plešu«, iz Čola z lepim petjem dekliškega zbora in govorom, iz Šturij z deklamacijami in telovadnim nastopom, iz Budanj s telovadnimi vajami in iz Vrhpolj s simboličnimi vajami ter prizorom »Dekliški večer«. Med udeleženkami je bilo več zastopnic iz Planine in Št. Vida.

Cela prireditev je bila odsev lastne zamisli, pridnih rok in velikega navdušenja; zato smo bili te akademije izredno veseli. Vsi krožki zaslužijo pohvalo, v prvi vrsti pa vodstvo Dekliških krožkov v vipavskem okrožju in pridna načelnica g.čna Kodretova.

Akademije so se udeležili tudi odposlanci Prov. zveze. G.a Anica dr. Glaserjeva je v lepem nagovoru, polnem misli in načrtov govorila dekletom o pomenu prosvetnega dela med dekleti. Zbrane članice, katerih je bilo nad 300, so zastopnico Prosv. zveze živahno pozdravljale. K akademiji je prišla tudi g.čna A. Simčičeva, načelnica dekl. odseka »Mladike« iz Gorice in g. zvezni tajnik, ki je burno pozdravljen izročil pozdrav in podal par praktičnih, zelo potrebnih misli o naraščanju.

Povejmo v kratkem: Ko bi drugi doživeli tako lepo manifestacijo, bi pisali v dolgih člankih raznih dnevnikov dolge slavospeve. Me pa, ki nam je za vzor tiho, resno delo, sklepamo prav na kratko brez slavospevov: Sestre, izvršile smo svojo dolžnost in zato smo pristrčno vesele! Bog živi!

V *Vipavi* so dekleta ustanovila svoj krožek. Delavne mladenke so se združile k skupnemu delu na polju samoizobrazbe. Njih stremljenje po napredku ni kal, ki je šele v zadnjem času vzknila. Že v predvojni dobi so vipavska dekleta samostojno delovala in se navduševala za izpopolnjevanje in duševno delo. Sedanji krožek je le oživljeno predvojno dekliško društvo; združile so se že zrele, agilne moči z mlajšmi sokovi. — Občudovati moramo naše deželanke, kako hrepenijo po trudapolnem, dnevnem delu, po duševnem razvedrilu, po duševni hrani. Razumevajo pač zamisel življenja, le žal, da je še mnogo deklet, ki tega hrepenenja ne občutijo. Zato pa ve, ki ste poklicane, ne omagajte! Le pogumno naprej, četudi preko zaprek — da bodo še poznejši rodovi mislili na Vas in Vaše neumorno delovanje na prosvetnem polju.

Biljana - Dobrovo. Dne 21. junija smo imele v krožku praznik. Obiskala nas je zvezina vaditeljica M. Gregorič. Zjutraj smo se udeležile skupnega sv. obhajila po sv. maši smo začele pa telovaditi. Seveda ni šlo preveč lahko kajti večina nas ni imela niti pojma o telovadbi. Vadile smo dopoldne, popoldne pa smo odkorakale v Fojano. Prijazno so nas sprejele krožkove članice v društveni sobi. S. načelnica Cilka Makorič je poklonila g.čni vad. šopek nageljnov; dve članici, ki sta ta dan praznovali svoj god sta bili obdarovani. Skupno z njimi smo potem telovadile. G.čni vaditeljici se iskreno zahvaljujemo ter jo želimo čimprej videti zopet med nami.

Dijaški vestnik.

Beli križ.

Dosedaj smo pri nas poznali samo »Rudeči križ«, o »Belem križu« pa pri nas večina nič ne ve. Marsikateri naročnik »Čolniča« bo vznemoljen vzkliknil: čemu pa ta novotarija? Kaj pa je to? Na kratko hočem tu pojasniti namen, nalogo in pomen tega novega gibanja.

Poleg drugih mnogih mogočnih katoliških organizacij se pri Nemcih, ki imajo pač srečo, da obstojajo pri njih najboljše in najčvrstejše katoliške organizacije, krepko razvija tudi nova mednarodna organizacija, ki ima namen napraviti iz katoličanov prave, delavne ude za širjenje kraljestva božjega na zemlji ne samo z besedo, ampak z *dejansko* ljubeznijo. Ta organizacija deluje že v skoro vseh večjih mestih. V Gradcu je duša tega življenskega gibanja dr. Max Josef Metzger, ki je tudi urednik glasila, ki ga »Beli križ« izdaja, Missionsruf (Misijski klic) z mesečno prilogo Heimatmissionen und Laienapostolat (domači misijoni in lajični apostolat.)

Kaj pa je pravzaprav bistvo tega novega gibanja?

»Beli križ« je mednarodno organizirano gibanje za razširjenje apostolskega krščanstva, kakor tudi za organiziranje krščanskega apostolata med katoličani. Razlikuje se pa od drugih društvenih gibanj, ki so po večini samo tehnične organizacije v tem, da hoče v duhu krščanstva prenoviti celo miselnost, čutnost in delovanje vseh katoličanov. To gibanje je mednarodno zato, ker je obnova prakrščanskega duha potrebna celemu svetu in ker to prakrščansko - katoliško nalogo najlažje in najboljše izvršuje ena vesoljna katoliška organizacija, ki ne pozna razlike med na-

rodj in ki ni vezana na nikake meje. Toda to gibanje ni samo duševno. Ono hoče predvsem praktično udeleževati krščanski nauk, zato se pa tudi »Beli križ« imenuje »Organizacija za krščanski apostolat. Pod »krščanskim apostolatom« pa razume notranjo potrebo, nagib, da pri širjenju kraljestva božjega na zemlji dejansko sodeluje v praktičnih socialno verskih potrebah telesnega in duševnega življenja našega časa. K temu sodelovanju je v prvi vrsti gotovo poklicana duhovščina, toda tudi vsak kristijan, ki nosi količjak odgovornosti za čas v katerem živimo. Saj vsi dnevno kličemo: »pridi k nam Tvoje kraljestvo kakor v nebesih tako na zemlji«. To je apostolat molitve. V sv. pismu je tudi zapisano: »Bodite luč sveta... bodite sol zemlje«, to je apostolat dobrega zgleda. Dolžnost se pa tudi dejansko udeleževati za kraljestvo božje pa nam stavi pred oči Odrešenik sam, ki pravi: »Kdor ni za mene je proti meni, kdor z menoj ne zbira, ta raztresa«. To je apostolat dela. Tako utemeljuje s sv. pismom »Beli križ« potrebo in dolžnost vsakega kristana pri lajičnem apostolatu. Naloge, katere si v svojem programu stavi »Beli križ«, so te:

1. Pripraviti v širših slojih zmisel za misijonske naloge Cerkve v naših časih potom žive besede in časopisja.

2. Zbuditi v čim več katoličanih *osebno pripravljeno* za pomoč in sodelovanje v različnih panogah apostolskega dela.

3. Vzgojiti za lajičen dijakonat sodelovalce lajike. Tu bi prišli v poštev posebno voditelji v društvih, katoliški vzgojitelji mladine, nedeljske ka-

tehistinje, oskrbovalke za otroške vrtece, bolniške strežnice i. dr.

4. Organizirati »duševne misijonske pomočnike« za uspeh v domačih misijonih potom širjenja apostolata molitve in darovanj.

5. Sistematično organiziranje *delavskih skupin* za različne vrste apostolskega dela, ki so danes še zanemarjene; organiziranje *skupin za dušno pomoč* pod vodstvom duhovnikov; organiziranje *prostih apostolskih skupin* za širjenje dobre literature, za misijone na postajah, skrb za mladino, sirote itd.

6. Sistematično vstvarjanje inštitucij, kakor hiš za ljudske duhovne vaje, misijonske šole, domov za spre-

obrnjenca itd. sploh vsega, kar je potrebno za izpeljavo programa.

Če pomislimo, kako vzvišeni so cilji, ki si jih stavi »Beli križ«, gotovo vsi želimo, da bi se tudi v resnici mogli vresničiti in da bi se te organizacije oprijeli res vsi narodi. Gotovo bi potem zasijala izmučeni in okrvavljeni Evropi doba pravega miru in blagostanja, katerega ji zaman skušajo dati diplomati in državniki na vseh različnih »mirovnih« konferencah. Na potrpežljivi papir res pišejo z zlatimi črkami lepe, vzvišene besede o miru, prostosti, toda globoko v srca vseh pa klešejo znake miržnje in sovražstva, ki sta predhodnika novih vojsk in novih morij!

Dijaštvo.

Dekliški verski tečaj. Dijaška zveza pripravi tridnevne duhovne vaje za dijakinje in mlade učiteljice in to na izrecno prošnjo ter pobudo deklet. Duhovne vaje se bodo vršile v Gorici. Prijave bo treba pošiljati na deklško vodstvo, ki se je že konstituiralo v Gorici.

Tajništvo D. Z.

Verski teden. — Na odborovi seji dne 18. VII. se je ugotovilo, da se verski teden radi tehničnih ovir ne more vršiti od 25.—29. julija in sklenilo, da se ga odloži na dneve od 22. do 25. avgusta z istim programom. Tehnično vodstvo je prevzel tov. Teofil Simčič, Via Dreossi, Gorica, kateremu je treba v najkrajšem času poslati vse prijave.

Socialni tečaj — Na isti odborovi seji se je določilo, da se bo vršil socialni tečaj na Livku v dneh 13. in 14. avgusta. Tov. Tonkli sprejme tehnično vodstvo. Prijave pa je treba pošiljati na tov. Čuk Avgusta cand. fil. v Solkanu.

Vipavsko dijaško okrožje.

V ponedeljek 20. t. m. so se zbrali di-

jaki in dijakinje vipavske doline na prvi počitniški sestanek. Lepo številce 25 udeležencev je pričal, da je v vipavskih fantih še dosti borbenega in svežega duha za vzvišene ideale. Predavala sta tovariš Kralj o idejnih temeljih nove družbe, ki jo pomagamo graditi in tov. Bednarik o zvanju dijaka v naši družbi in med našim ljudstvom. Po lepo uspelem sestanku smo še pohiteli k izviru Hublja. Pozno v noč je še donela naša pesem, pesem mladosti, ki hiti resnemu stremljenju nasproti.

»Rast« bo izšla v teku 14 dni. Uredništvo »Rasti« je sprejel tov. Avgust Čuk. Dopise za »Rast« je treba pošiljati na tov. Čuka (Salcano).

Tajništvo D. Z.

Dijaška Matica v Trstu naznanja, da sprejema prošnje za prihodnje šolsko leto do vštrevši 31. avgusta t. l.

Visokošolski zbor Dij. Matice se bo vršil dne 23. avg. v Trstu.

Telovadba.

Telovadni nastop v Mirnu. Telovadni odsek Slovenskega izobraževalnega društva v Mirnu, priredi v nedeljo dne 26. t. m. ob 4. uri popoldne telovadni nastop, ki se bo vršil po sledečem sporedu: 1. Naraščaj, proste vaje; 2. člani, proste vaje; 3. gojenke, vaje s praporcji; 4. a) člani drog, b) višji naraščaj bradlja; 5. članice proste vaje; 6. naraščaj, skupinske vaje; 7. članice, simbolične vaje »Gor čez izaro«; 8. naraščaj, vaje s palicami; 9. člani, vaditeljske vaje; 10. člani, bradlja; 11. Zaključna skupina, člani, članice in naraščaji.

Pri prireditvi bodo sodelovali odseki: Miren, Gorica, Podgora in Bilje ter godba »Goriškega godbenega krožka.« Nastop se bo vršil na obširnem dvorišu »Čevljarske zadruge«. Začetek ob 4. uri popoldne. Obeta se vam obilo zabave, zato pridite v obilnem številu.

Telovadni večer v Idriji. Dragi »Čolnič«! Prejmi zopet nekaj vrstic iz našega idrijskega kota. Ne misli da spimo spanje pravičnega, nasprotno, naš tel. odsek se čvrsto razvija in se krepi po novih, mladih močeh.

To je pokazal zlasti Telovadni večer, ki se je vršil 28. junija t. l. v realčni telovadnici ob 8 in pol uri zvečer, v od občinstva nabito polni dvorani. Vspored: 1. Naraščajske proste vaje za leto 1925; 2. Proste vaje go-

jenk za leto 1924; 3. Orodna tel. naraščaja; 4. Članske proste vaje za l. 1925; 5. Proste vaje članic za leto 1924; 6. Orodna telovadba II. in III. vrste; 7. Kolo gojenk; 8. Kolo članic; 9. Orodna telovadba I. vrste; 10. Vaditeljske proste vaje; 11. Proste vaje vaditeljic; 12. Skupina na bradlji. — Vse točke so bile lepo izvajane, nekatere naravnost izborno, posebno naraščaj, je žel obilen aplavz od občinstva. Kako so se malčkom lesketale oči od radosti in so jim žareli obrazi, ko so odkorakali s pozorišča! Dekliški naraščaj je izvajal zelo lepe proste vaje, ki so žele veliko priznanje od strani občinstva. Tudi člani in članice so reševali ugled odseka, ki se je še zmiraj odlikoval po svojem delu in pridnosti. Sicer gmotni uspeh ni bil tak, kakor bi bilo želeli, ker rabimo za nabavo telovadnih oblek precej sredstev, toda tolažimo se s tem, da se kmalu zopet pokažemo Idrijčanom, tačas na mestnem trgu. Odseku pa kličem: Le tako naprej, v čast in dobrobit našega millega naroda! Bog živi!

Batuje. Naši telovadci so napravili svoj izlet na Mrzovec dne 21. junija. Na izletu je bilo zelo prijetno, razgled nadvse krasen. Na vrhu smo telovadili proste vaje. Pripravljamo se za javni nastop, ki ga nameravamo prirediti v septembru, če ne bo posebnih ovir.



Naše prosvetno delo.

Prosvetna zveza.

Društveni predsedniki.

Na posredovanje g. poslanca Besednjaka so dobila oblastva navodilo, naj ne zahtevajo pri prireditvah italijanskih točk. Društva naj se po tem ravna.

Nova društva so se zadnji mesec ustanovila v Gorenji Branici, Kanomljah, Solkanu in Marijinem Celju.

Prireditev, katere so priredila naša društva, je bilo v tek. mesecu javljenih 28, izletov 5, tečaja 2, akademija 1, okrožnih sej 7, telovadna nastopa 2, revizij 5.

Romarjem na Marijino Celje sporočamo tole: Skrbijo naj, da pridejo vsaj v nedeljo do 9. ure dopoldne. Oni, ki žele opraviti sv. spoved, naj to store po možnosti že doma. V Gorici na Travniku bo spovedovalo na praznik od 3.—6. ure popoldne več gospodov istotako naslednji dan do 6. ure zjutraj. Ostali romarji opravijo lahko sv. spoved na praznik popoldne in zvečer na Marijinem Celju, vendar naj se večinoma spovedo že doma, da ne bo prevelikega navala.

Prienočišča za romarje, ki pridejo že na praznik zvečer, bodo pripravljena v senikih. *Nujno pa opozarjamo vse, ki žele naročiti kosilo, da se gotovo javijo po dopisnici do 10. avgusta* tajništvu Prosvetne zveze, Corso Verdi 37, Gorica. *Kdor bi se pismeno ne javil do 10. avgusta, ne pride pri kosilu v poštev.* Skušali bomo izposlovati, da se bo brzovlak, ki vozi ta dan iz Gorice ustavil v Kanažu. Društveni predsedniki naj fanteromarje o teh navodilih točno pouče!

Pevski tečaj se bo začel v nedeljo dne 26. julija. Priglašениh je nad 20 pevovodij, ki se bodo praktično vežbali skozi 14 dni. Iskreno pozdravljamo gg. predavatelje in udeležence ter želimo tečaju najboljšega uspeha!

Častitamo g. St. Šucu članu Dij. zveze, ki je te dni napravil doktorat iz prava v Padovi. Želimo, naj bi kot odlični prosvetni delavec še nadalje deloval pri naši prosvetni akciji. Istotako želimo obilnega blagoslova božjega g. novomašniku V. Staniču z željo, naj bi ohranil dosedanjo požrtovalnost v društvenem delu.

Seja dramatskega oddelka je sprejela sklepe glede nabave novih iger, skupne dramatske prireditve, glede šmink itd. Sprejet je bil sklep, da naj se društva v zadevi šminkeria obrachajo naravnost na tajništvo.

Predavanja P. Z. so se v tekočem mesecu vršila v Mar. Celju, Solkanu, Starem selu, Vrsnem, Vipavi, Vrhpolju, Banjšicah in Avčah.

Kaj bo s knjigami? Vsem društvom, katera so vložila prošnje za knjige, sporočamo tole: Knjige bomo poslali na okrožne predsednike in sicer vsakemu okrožju, čigar društva so prosila knjig, po 30 zvezkov. Pri okrožni seji naj se predsedniki domeniijo, kako in kaj bodo ukrenili glede pošiljatve. Predvsem naj upoštevajo ona društva, ki sploh nimajo knjig. Za vsako knjigo naj pošljejo P. Z. za vezavo 2 liri. Ker je Zveza uvidela, da so te pošiljatve malenkostne in da je veliko društev, ki nujno rabijo knjig, se je obrnila na odbor Kat. tiskovnega društva v Gorici s prošnjo, naj bi dovolil društvom, včlanjenim v P. Z. nakup knjig na obroke. Odbor je želji ugodil. Ona društva torej, ki žele kupiti knjige pa jih ne morejo takoj plačati, naj pošljejo enega izmed odbornikov v prodajalno K. T. D. v Gorici, kjer mu izroče knjige, pod pogojem, da podpiše on in vsaj še dva druga odbornika menico. Kako se to stori, pokaže g. tajnik Zadrudne zveze, Corso Verdi 37 I. nad.. S tem je dana društvom možnost, da pridejo do knjig, ki jih potem v obrokih odplačujejo.

Organizatorična tečaja je priredila Zveza za kobariško in kraško okrožje dne 29. junija. Tečaja sta lepo uspela. V Gorici se vrši organizatorična in govorniška šola, katero poseča okrog 40 udeležencev in udeleženk.

Okrožja.

Gorenje vipavsko okrožje je imelo širšo sejo dne 29. junija v Podragi. Seje so se udeležili delegatje iz Vipave, Šturij, Št. Vida, Goč, Vrhpolja, Planine, Podraže, Cola in Slapa okrog 40 udeležencev. Važni sklepi, sprejeti pri seji so naslednji: Organizatorični tečaj naj bi se po možnosti vršil v Vrhpolju dne 16. avgusta. Važno skrb zahteva vzgoja naraščanja. G. Lavrenčič iz Vrhpolj je v jasnem poročilu podal smernice za vod-

stvo naraščaja in sicer po don Boskovem načrtu. Odbor je načrt enoglasno odobril. Telovadni nastop se bo vršil na Slapu. Pretresala se je nujnost in možnost razdelitve okrožja in se pridržal tozadevni končni sklep prvi seji, ki se bo vršila na Colu dne 13. septembra.

Teod. Krtelj, okr. tajnik.

Staničevo okrožje je sklicalo sejo dne 28. junija v Kanalu. *K tej seji je slučajno prišel prevzvišeni g. knezoškof Sedej, katerega je predsednik pristrčno pozdravil. Ekselenca se je prijazno pogovarjal s predsedniki in se živo interesiral za prosvetno gibanje.* Predsednik Kovačič je otvoril sejo in pozdravil delegate iz Loma, Avč, Mar. Celja, Lokovca, Gorenjega polja, Banjšic in Kanala. Sprejeti so bili naslednji sklepi: Okrožni organizatorični tečaj naj bi se vršil 23. ali 30. avgusta v Avčah. Izlet, obvezen za vse okrožje, naj se vrši v Mar. Celje. Okrožje z veseljem pozdravlja načrt o skupnem fantovskem taboru na Mar. Celju. Pri okrožni prireditvi v Avčah za Snežnico naj prevzame vodstvo pevskih zborov pevski referent g. Kuštrin. Revizije po društvih se bodo izvršile v jeseni.

Val. Kolenc, okr. tajnik.

Okrožna seja brijskega okrožja se je vršila v Števerjanu ob navzočnosti odposlancev iz Oslavije, Podsobotina in Števerjana. Seja je sklenila, da naj se vrši tečaj za odbornike dne 16. avgusta v Gorici. Sprejme se sklep o skupni okrožni prireditvi, pri kateri naj bi sodelovala vsa društva. *Joško Muzič*, okr. tajnik.

Srednjepavsko okrožje je v svoji seji dne 21. maja v Črničah, katere so se udeležili društveni predsedniki iz Črnič, Batuje, Kamnje, Štomaž, Ajdovščina, Sv. Križ, Otlica in Vel. Žabljje, sprejelo naslednje sklepe: Okrožni tečaj naj bi priredila Zveza koncem avgusta. Okrožje želi potovalne knjižnice. Umestna bi bila vsled razsežnosti delitev okrožja.

Gljede fantovskega tabora je odbor mnenja, naj bi se po možnosti vršil na Sv. Goro. Izvoljen je bil tudi novi okrožni tajnik, ker je prejšnji odpotoval. Prihodnja seja se bo vršila v Batujah.

Troha Maks, okr. predsednik.

Mirensko okrožje je imelo okrožno sejo v Mirnu dne 21. junija. Seja so se udeležili zastopniki društev iz Mirna, Podgore, Orehoveli in Sovodnja. Sprejmejo se sklepi o priključitvi društva v Sovodnjem k goriškemu okrožju, v Gabrije naj se pozove predavatelj, okrožni izlet naj prirede društva dne 5. jul. na Vitovlje. Društva bodo revidirana zaporedoma od 30. t. m. naprej. Kjer je mogoče, naj se uvede naraščaj.

Leop. Pelicon, okr. tajnik.

Planinsko okrožje je imelo IV. okrožno sejo dne 31. maja na Št. Viški gori. Predsednik g. Pisk otvori sejo in pozdravi navzoče zastopnike iz Pečin, Št. Viške gore, Logaršč, Vrha in Slapa ob Idriji. Okrožje šteje sedem društev. Okrožje poudarja važnost treznostnega gibanja in priporoča društvom v naročbo »Prerod«. Okrožje opominja podrejena društva, naj se drže discipline pri prirejanju veselja. Okrožni tečaj naj bi se vršil sredi avgusta na Pečinah. Skupna prireditev naj bi se vršila v jeseni. Sklene se slovesno praznovati praznik Sv. Cirila in Metoda. Prihodnja seja se bo vršila v Bukovskem Vrhu. *Nat. Mrač*, okrožna tajnica.

Mahnicevo okrožje. Dne 29. junija se je vršil za naše okrožje enodnevni organizatorični tečaj v Komun. Tečaj je uspel v popolno zadovoljnost vseh udeležencev. Prišli so zastopniki vseh društev našega okrožja. Tečaj je otvoril okrožni predsednik g. Jazbec ob 9. uri zjutraj, pozdravil navzoče fante in može ter odposlanca Prosvetne zveze gg. prof. R. Bednarika in Iv. Krpana. Sledilo je predavanje o načelih naše Prosvetne zveze. Predavanje je vse navzoče v resnici du-

ševno pokrepilo ter pokazalo določene in jasne smernice našega notranjega in zunanjega društvenega delovanja. Predavanje je bilo ob 10. uri vkinjeno na kar smo šli skupno k sv. maši. Vrnili smo se v naše prostore ter nadaljevali s svojim delom. Sledila je prvemu predavanju praktična šola za naše društvene voditelje ter posamezne odborove funkcionarje. Pazljivo so navzoči sledili vsem izvajanjem predavatelja zavedajoči se, da bodo s tem veliko pripomogli k razvoju svojih društev. Odpočili smo se pri skupnem kosilu kamor smo se podali ob 1. uri pop. Tu je vladalo veselo razpoloženje mladih fantov, ki so marsikatero povedali iz njih društvene pa tudi zasebne torbice. Ob 2. uri smo bili že zopet v naši učilnici. Še najpotrebnejše dodatke, nekaj naukov o razvoju društvenega delovanja, o naših solčnih in senčnih strani društvenega življenja ter okrožni predsednik zaključil tečaj. Fantje in možje so bili zadovoljni, bili so veseli nad uspehom tega dne, polni resne volje in mladostnega navdušenja so se vrnili zopet v svoja društva, kjer hočejo svoje delo podvojiti a tudi poglobiti.

Preč. g. dekanu najpriščnejša zahvala! Dal nam je na razpolago prostore ter druge potrebščine — kajti bilo nas je 35. — Bog živi!

Tolminsko okrožje. Pri okrožni seji dne 5. jul., smo sklenili sledeče: Naš

okrožni izlet, združen z romanjem, naj bi se vršil na Sv. Višarje. Organizatorični tečaj naj se začne ali 23. avgusta, ali 11. oktobra. Po okrožju bomo uvedli predavanja. G. okrožni predsednik A. Pavlin je umeščen kot župnik - dekan v Kobarid. Okrožje se mu najlepše zahvaljuje za njegovo delo in kliče v imenu vseh društev: »Bog plačaj tisočkrat«.

Iv. Semič, okr. tajnik.

Tečaj na Iderskem. Na praznik sv. Petra in Pavla je priredila Prosvetna zveza na Iderskem za kobariško okrožje organizatorični tečaj. Vabilu okrožnega vodstva se je odzvalo 9 društev, ki so poslala svoje zastopnike. Okrog petdeset naših vnetih podeželskih prosvetnih delavcev in delavk iz skoro vseh kobariških vasi se je sešlo na prijaznem Iderskem. Tamošnje prosvetno društvo in okrožni predsednik g. Manfreda sta zastavila vse moči, da se je vršil tečaj v najlepšem redu in v ljubeznivem soglasju. Čepčav je predmet predavanj precej suhoparen in ne zelo vabljiv, so vsi obiskovalci vstrajali predpolodne in popoldne več ur in pazno sledili neumornima govornikoma gg. dr. Bitežniku in Jankotu Kralju. Polde Kemperle je pomagal s pisanjem in risanjem na črno desko. Bil je lep dan, ki ne bo ostal brez dobrih uspehov za naša društva na Kobariškem in zastopniki društev so se polni veselja do novega prosvetnega dela razšli.

Društva.

»Mladika« v Gorici. Že ob začetku »Mladike« sprožena misel se je uresničila. Na dan sv. Alojzija smo ustanovili odsek za naraščaj. Narekovala nam ga je skrb za bodočnost, a naša glavna dolžnost bo: dati temu mestnemu naraščaju pravo srčno vzgojo, prešiniti ga z duhom krščanskih idej.

S pridobitvijo Marzinijeve dvorane, nam je bil dan pogoj za obnovitev ženskega in fantovskega telovadnega odseka. Za to panogo društvenega življenja vlada veliko zanimanje in marsikateri fant, ki se je doslej držal v ozadju, se sedaj uveljavlja.

V torek, dne 7. t. m. je začela pri nas organizatorična šola, ki ima na-

men dosedanjim odbornikom dati potrebno izobrazbo za izvrševanje poslov v poverjenem delokrogu, ostalo članstvo pa vzgojiti v bodoče odbornike in odbornice.

Odkrito moramo povedati, da smo večkrat imeli v rokah poslovnika a smo ga: ali površno brali ali pa si nismo znali predstavljati paragrafov v realnem življenju. Treba je enotnosti v poslovanju, življenju organizma (Zveze, okrožja, društva), ker s tem bo dosti pridobljenega.

Ni dovolj, če samo ustvarimo organizacijo, moramo jo tudi temeljito upravljati, dobro voditi. Kakor zavisi od prave vzorne uprave moč in ugled držav, tako zavisi od dobrega poslovanja moč in razvoj društva.

* * *

Tečaj je s kratkim nagovorom o pomenu in namenu organiz. šole otvoril predsednik Prosv. Zveze, dr. VI. Glaser. Prvo predavanje je imel zvezni tajnik prof. Terčelj. Udeležencev je okrog 35. Šola bo dvakrat na teden.

Prosvetni zvezi, ki vodi tečaj, smo iz srca hvaležni, ker s tem bo zamazana zopet ena vrzel, ki žija v našem društvu že od njegovega roistva.

Goriški godbeni krožek je razposlal te dni vsem društvom po deželi pristopnice za podporne člane. Znano je podeželskim društvom, da je naša godba edina, ki ne sodeluje pri plesih, ampak le pri prosvetnih društvih. Gotovo je znano našim društvom tudi to, da izvestni ljudje — takozvana »inteligenca«, ki se zbira okrog »Čuka« v Gorici — ne zna za boljše vzgojno in izobraževalno delo, kot za »silno napredno, narodno in duhovito« zabavljanje proti fantom - godbenikom, ki pripadajo delavskim in obrtnim slojem ter žrtvujejo ves prosti čas za izobrazbo.

Pa pustimo te ljudi, ki jim je »Čuk« za vzor! Najlepši odgovor jim bo brezdvoma to, da naši člani in članice po deželi pristopajo številno kot pod-

porni člani in zagotovijo Godbenemu krožku obstoj in napredek.

V teku je priprava za romanje na Barbano in obenem na Gradež in Oglej. Ako se zglasi nad 400 oseb bo vozil posebni vlak za polovično ceno. Romanje se bo vršilo 23. avgusta. Natančnejši program in vozni red bo objavil prihodnji »Čolnič« in »Goriška Straža«.

Solkán. Na praznik sv. Petra in Pavla dne 29. junija t. l. se je pri nas obnovilo »Katoliško slovensko izobr. društvo«. Občni zbor, ki se je vršil ta dan, je bil mnogobrojno obiskan. Odposlanec »Prosv. zveze« prof. Terčelj nas je z njemu lastno zgovornostjo bodril k novemu društvenemu življenju, katero naj temelji vedno na krščansko socialni podlagi. G. profesorju se prav iskreno zahvaljujemo za njegove borilne besede, ki naj nam bodo zvezda vodnica v bodočem življenju našega društva. Občni zbor je sklenil, da društvo pristopi k »Prosvetni zvezi« v Gorici.

Po občnem zboru se je vpisalo v društvo precej fantov in deklet, kar je znamenje, kako hrepeni mladina po zdravi dušni hrani. V kratkem dobimo lične društvene prostore, in pričani smo, da se takrat društveno življenje razmahne tako, da bode v čast in ponos Solkanu.

Novoizvoljeni odbor se je konstituiral v svoji seji dne 8. t. m. sledeče: Bitežnik Ivan, preds., Andr. Erzetič, podpr., Abramič Jos., taj., Štrukelj Kristina, taj. nam., Jakin Ivan, blag., Gorjan Helena, Drekonja Ivan, knjižničar.

Poslovil se je od nas prč. g. Edko Ferjančič, ki je šel za kaplana v Tolmin. Ves čas svojega bivanja v Solkanu je neumorno deloval na vseh poljih društvenega življenja, zlasti pa na glashbenem. Neumorno delavnemu gospodu kličemo ob slovesu: »Prisrčna hvala, Bog z Vami!«

Gor. Branica. Korajže je bilo treba, pa je društvo zrastlo! V nedeljo 21.

t. m. se je vršil pri nas obnovitveni občni zbor našega »Pevsko-izobraževalnega društva«. Člani so se občnega zbora udeležili v velikem številu. Članov imamo vpisanih 73, vsekakor lepo število v tako majhni vasi. Upanje imamo, da se bomo razmahnili, ter smo polni optimizma. Na občnem zboru se je enoglasno sklenilo, da pristopi društvo k Prosvetni zvezi. Društvo je začelo takoj s predavanji. Imamo tudi 4 odseke: dramatični, pevski, gospodarski in dekliški. Odbor je sledeči: Franc Štemberger, preds., Ant. Štemberger, podpr., Jos. Trampuš, tajnik., Jos. Jeranče, blag., Jos. Štemberger, knjižničar, Joško Pipan, gospodar, Stanko Sorta in Alojz Trčelj, pregledovalca računov.

Marijino Celje. Ustanovili smo Prosvetno društvo. V nedeljo 5. t. m. smo se zbrali k ustanovitvenemu občnemu zboru in izvolili sledeče odbornike: Fr. Kralj, preds., I. Vidic, podpr., Fr. Goljevšek, tajnik, Ang. Velušček, blag., Feliks Mugerli, knjižničar, M. Vidič, gospodar, A. Mugerli in A. Lovišček, preglednika. Naslednjo nedeljo se je vršil slovesni sprejem 29. članov v društvo. Tovariši! Spominjajmo se vedno teh dni in ohranimo to svoje navdušenje! Oprimimo se dela in vztrajajmo v zavesti, da kdor vztraja, ta žanje uspehe!

Banjšice. Obiskali smo prireditev Prosvetnega društva na Banišicah. Šele pol leta obstoja to društvo, zato so uspehi, ki jih je društvo doseglo, tembolj razveseljivi. Igrali so dvakrat: v nedeljo 5. julija in v nedeljo 12. julija, obakrat ob številni udeležbi. Na programu sta bili igri: »Svoje glavna Minka« in »Zamorec«. Lahko rečemo, da so igralci - začetniki dobro igrali. Nastopil je tudi pevski zbor, ki je številno zelo močan. V splošnem je bil tempo pri petju prepočasen. Pri obeh prireditvah so bili navzoči tudi odposlanci Prosvetne zveze, med njimi gg. zvezni tajnik in Joško Bratuž, ki je zapel v veliko veselje vsem udeležencem par krasnih

narodnih pesmic. — Predsedniku g. Humarju Fr. in vsem prirediteljem gre vsa čast! Le tako naprej!

Avče. Naše društvo priredi tudi letos na »Snežnico« (nedelja po 5. avgustu) večjo javno veselico, pri kateri bo sodeloval najbrže tudi še kak drugi pevski zbor iz okrožja in goriški godbeni krožek. Igrali bomo letos Jurčič - Česnikovo igro »Domen«. Igra je povzeta iz našega narodnega življenja v preteklosti in drži občinstvo v največji pozornosti. Tako, da ko vidiš prvo dejanje, boš gotovo čakal konca. — Poleg te igre bo na sporedu še par pesmi in kupletov. Obeta se občinstvu torej tudi letos izreden užitek, ako bodo le prireditelji dobro rešili svoje vloge. Sosezanja društva in sploh občinstvo iz Kanalskega, Sv. Lucije in Gorice vabimo, da prihite na ta dan v Avče, ker ga ni morda večjega in lepšega praznika na Kanalskem, kot je naša »Snežnica«.

Miren. Pripravljamo se na okrožni telovadni nastop, ki se bo vršil dne 26. t. m. v Mirnu. Pripravljalna dela za nastop so poverjena našemu društvu. Telovadni odsek dela zelo pridno. Vsak večer se vrše telovadne vaje. Nastopili bodo člani in članice, moški ter ženski naraščaj. Članice so zelo marljive, gojijo telovadbo, pa tudi k »Dekliškim večerom« zahajajo. Športni odsek deluje. Fantje igrajo nogomet, dekleta pa hazeno. Večer pred Sv. Cirilom in Metodom je društvo napravilo na Mirenskem gradu kres. V nedeljo 5. julija pa smo napravili društveni izlet na Vitovlje in Krnico v družbi drugih bratskih društev Mirenskega prosvetnega okrožja. Izleta se je vdeležilo veliko deklet. Fantje se takrat niso izkazali. Petja ne gojimo, ker nimamo pevovodje. Vpliv tega se zelo pozna zlasti pri fantih, ki jim je petje zelo priljubljeno. Skušali bomo pa peti vnaprej tudi brez pevovodje in to pri fantovskih večerih. Obiskal nas je Zvezni tajnik g. prof. Terčelj ter nam pre-

daval o naših načelih. Predavanje nam je bilo potrebno, zato smo gosp. profesorju zelo hvaležni zanj. Zaznali smo čisto in ravno pot po kateri hodi 140 prosvetnih društev včlanjenih v Prosvetni Zvezi in tudi mi hočemo korakati po njej. Fantje in dekleta se zavedajo, da bodo prišli za društvo boljši časi, delo bomo čim dalje bolj razširjali, tesneje se bomo oklepali naše družine, ugodneje nam bo, veliko bomo še vstvariali. — zato zremo z veseljem v bodočnost.

Spodnja Idrija. Priredili smo dne 4. in 5. julija krasno Ant. Medvedovo igro »Črnošolec«, katera je nepričakovano izborna izpadla, dokaz temu je kritika priobčena v Goriški straži z dne 11. julija, t. l., ki more pač le navdušiti naše izvrstne igralce za nadaljne delo. To pot nam je lahko šlo brez posebnih ovir od strani oblasti, občinstvo je odneslo najboljši utis iz te naše predstave, kajti nastopili smo po dolgem 2 letnem odmoru prvič zopet javno z postavnim dovoljenjem oblasti.

Sodelovali smo tudi o priliki sv. birme; priredili smo podoknico prevzvišenemu vladiki ob prižganih lampjončkih med pritrkavanjem zvonov. Prevzvišenega je tolika vdanost in počaščenje zelo razveselilo pristopil je k zbranim in v prijaznem domačem narečju nagovarjal vse skupaj ter tudi posamezne člane. Cerkev od zunaj in znotraj vsa okrašena z vencami in mlaji, ki so jih naša vrla dekleta več sto metrov napletla in fantje razobesili in postavili mlaje: vse to je bil očiten dokaz globoke ljubezni in udanosti do prevzvišenega nadpastirja. Pripravljamo zopet krasno igro »Križ pri potoku« o ktere prireditvi bomo še poročali. Pozdravljeni!

Slap ob Idriji. Na velikonočni ponedeljek je priredilo društvo iz Slapa ob Idriji, svojo pomladansko prireditve, pri kateri so nastopili fantje ter dekleta iz Slapa in Roč. Na vspredu so bile pevske in dramske točke.

Kot uvodno pesem je zapel zbor Aljažev: »Ujetega« ptiča tožbo«, nakar je sledil »Venček narodnih pesmi«. Obe točki sta bili pristno podane. Iz njih je vrela nežna sentimentalnost, ki je bila od časa do spremljana s krepkimi udarci, kakor jih občuti naš narod v splošnih bojih in tudi skladatelj sam. Izmed pesmima »V petju oglasimo in hrvaško« »Zuje riče« moram reči, da je bila poslednja podana najboljše od vseh. V njej sem zapazil, da jo je pevovodja najbolj občutil, ker je izsilil iz zbora tisto dinamiko in agogiko, ki jo skladba zahteva. Edina moja želja bi bila, da bi izvlekel iz zbora včasih večji in mogočnejši »fortissimo«. Gospodu dirigentu veleč. župniku Reju pa častitam in mu želim vedno dobre uspehe. Med pevske točkami je nepričakovano nastopil tudi g. Joško Bratuž, tenorist, kateri se je vračal iz svoje ture in naprošen od svojih prijateljev zapel dve pesmi povsem dovršeno. Sledila je Finžgarjeva drama »Veriga«. Dasi mladi igralci so vendar pokazali v tej igri fantje in dekleta svojo igralsko zmožnost pod vodstvom g. režiserja Lojzeta Vogriča. Med odmoru je zabaval vse g. Franci Bratuž s svojimi kupleti. Ta veselica na deželi mi je tako v dobrem spominu. Želel bi Vas še videti in poslušati v dramu kakor v zboru. — L. B.

Op. uredništva: To kritiko jo priobčujemo komaj v tej številki, ker je pismo romalo mnogo dni iz tujine, dasi se pisec nahaja že davno doma.

Lokovec. Dne 21. junija je priredilo naše društvo svojo prvo veselico. Igrali smo igro »Tri sestre«, katero so igralci, čeprav šele prvič na odru, častno rešili. Tudi pevski zbor bratskega društva »Sloga« iz Loma, je dobro in dovršeno zapel več umetnih in narodnih pesmi. Ker je bila udeležba pri prvi veselici preogromna, smo morali igro ponoviti naslednjo nedeljo. Komik g. Fr. Bratuž iz Gorice je zapel več lepih kupletov, ki so občinstvu jako ugajali. Pri prosti za-

bavi so bili navzoči tudi zastopniki »Mladike« iz Gorice. Ta dneva nam ostaneta v trajnem spominu. Gosp. predsednik Pirih je lahko ponosen na društvo, kateremu želimo najlepšega procvita!

Oslavija. V naše društvo »Soča« je prišlo novo življenje. Zbrali smo fantiče od 12-16 leta kot naraščaj in začeli uriti jih v petju. Vsako soboto zvečer poučuje petje g. pevovodja F. Beučar. Takoj, ko preneha najnujnej-

še poljsko delo, bomo začeli tudi člani z novim ognjem.

Volče. Vkljub neverjetnim nasprotovanjem in težkočam smo ustanovili pri nas »Mladinsko prosv. društvo«. Imamo mlade člane, ki so pa polni navdušenja, želeli je, da bi tudi vztrajno držali. Na občnem zboru smo sklenili pristopiti k Prosvetni zvezi. Je bil že res zadnji čas, da smo začeli s temeljitim in poštenim društvom. Držali bomo krepko.

Uganke.

(Urednik: P. Butkovič, Zgonik).

Rešitev prekotične uganke v št. 6 »Našega čolnica« je sledeča: besedi, ki jih daje prekočeni sestav sta: *prijatelj, sovražnik.*

Posetnica se glasi: prevajalec.

Rešitve so poslali: St. Rijavec, Gorica, Bajc Rafael, Zapuže 38, Vončina Franc, Idrijski log 1, Črnič, Kat. slov. izobr. društvo v Vipavi, Bavdaž Viktorija Lom Kan.

21, Milič Jožef dijak, Prosek 169, Silič Ivan, Bilje, Zorko Maks, Cerklje pri Krškem, Čermelj Pavlina, Koper, Horvat Franc, Fabiani Rafael, Müller Anton, zavod sv. Stanislava Št. Vid nad Ljubljano, Rezi Rupnik, Idrija pri Bači, G. Simsič, Gorica.

Pravilno je rešil in bil izžreban Milič Jožef, dijak v Proseku.

Kvadrat

(Janko — Gorica)

a	a	d
d	e	e
l	n	v

1. drugo ime za vodo

2. žen. krstno ime

3. časovna mera

Besede se čitajo vodoravno in navpično. Ako čitaš od desne proti levi ali od spodaj navzgor, dobiš nove besede.

Kdor reši kvadrat in posetnici ter bo izžreban dobi F. Erjavčevo knjigo: Hudo brezdnó.

Opozorilo.

Ugankarji naj pošiljajo rešitve v kuverti.

Posetnici

(Janko — Gorica)

I.

Simon Iraj

Kaj je ta mož po svojem poklicu?

II.

Ana Vrbjek

Katerega stanu je ta žena?